

Näkymiä hyvään elämään

Kirsi Lehto

Tämän vuotisilla Hallinnon ja kuntatutkimuksen tiedepäivillä Itä-Suomen yliopistossa professori Arto O. Salonen vangitsi yleisönsä huomion puhumalla kestävästä hyvinvoinnista. Kestävä hyvinvointi rakentuu hänen mukaansa olosuhteissa, joissa jokainen voi kokea itsensä arvokkaaksi ja merkitykselliseksi sellaisena kuin on. Me kukoistamme, kun tunnistamme toistemme ainutlaatuisuuden ja teemme sen näkyväksi. Olemme omaksuneet turhan kapean käsityksen hyvästä elämästä, jos se arvotetaan vain aineellisen hyvän kerryttämisen varaan. Salosen mukaan aineettomat asiat täydellistävät elämän. Edistymisen mittana voisi olla tyytyväiseksi koettu, arvokas ja merkityksellinen elämä riippumatta talouden kehityksestä. Kestävä hyvinvointi on Tuuli Hirvilammin¹ (2015) mukaan ihmisen hyvinvointia osana luontoa. Kokonaisuutena kestävä hyvinvointi rakentuu kohtuullisesta elintasosta, mielekkästä ja vastuullisesta toiminnasta, merkityksellisistä suhteista ja elävästä läsnäolosta. Hyvän elämän pohdiskelu saa sisältönsä entistä kokonaisvaltaisemmasta hyvinvointikäsitteestä.

Nuorten hyvä elämä -tutkimuksen (E2)² mukaan turvallisuus ja ekologinen kestävyys ovat tärkeitä arvoja nuorille aikuisille. Monien turvallisuuden tunne on heikentynyt Ukrainan sodan seurauksena. Oma hyvinvointi ja toimeentulo huolestuttavat myös. Mitä nuoret aikuiset haluavat elämässään saavuttaa? Eniten haluttiin rakkautta, läheisiä ihmissuhteita, mielekästä työtä, vakaata toimeentuloa sekä fyysistä ja

psykykkistä hyvinvointia. Tutkimuksessa kartoitettiin myös paikkakuntien vetovoimatekijöitä. Isoissa kaupungeissa vetovoimatekijöiksi koettiin alueen työmahdollisuudet ja palvelut, kun taas pienillä paikkakunnilla vetovoimaisuutta lisäsivät kohtuulliset elinkustannukset, luonto ja perheen läheisyys. Nuorten toiveet joustavista mahdollisuuksista elää ja asua maaseudulla kestävästi tulivat esille myös suomenruotsalaisen maaseutuparlamentin julkilausumassa 2022³.

Hyvän elämän kysymykset ovat kiinnostaneet filosofeja, tutkijoita ja ajattelijoita jo antiikin ajoista lähtien. Pääkirjoituksen teema pohtiessani ja lehden sisältöjä läpikäydessäni havahduin siihen, että useammassa kirjoituksessa ollaan hyvän elämän kysymysten äärellä. Tämä on kiinnostava sattuma. Juuri nyt huoli turvallisuudesta ja arjen toimeentulosta sävyttävät monen elämää. Monet näkevät muiden hädän ja ryhtyvät auttamaan. Neljännen sektorin rooli on tullut yhä näkyvämmäksi avustustyössä. Keitä nämä neljännen sektorin toimijat ovat, ja millainen potentiaali heissä on?

Tässä numerossa julkaistaan kolme vertaisarvioitua artikkelia, yksi katsaus sekä kolme puheenvuoroa. Harri Raisio, Tarja Wiikinkoski, Alisa Puustinen, Vesa Valtonen ja Juha Lindell pureutuvat artikkelissaan ”Häiriötekijä vai resurssi?” erittäin mielenkiintoiseen teemaan neljännen sektorin roolista haastavassa kriisitilanteessa. Neljännellä sektorilla viitataan spontaaneihin vapaaehtoiisiin ja emergentteihin, ilmaantuviin kansalaisryhmiin. Erilaiset kriisit saavat

¹ Hirvilammi, Tuuli (2015). Kestävän hyvinvoinnin jäljillä: Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 136. Kela.

² Nuorten hyvä elämä -raportti (e2.fi)

³ Maaseutupolitiikka.fi | Julkilausuma: Nuoret peräänkuuluttavat...

siis vapaaehtoiset auttavat liikkeelle, mutta suh-
tadutaanko heihin häiriötekijöinä vai resurssi-
na vaaratilanteen eri vaiheissa, ja miten heidän
roolinsa kannattaisi ottaa huomioon kriiseihin
varauduttaessa?

Mari Kattilakoski, Kaisa Kervinen, Virpi
Harilahti-Juola ja Päivi Kurikka tarkastelevat
artikkelissaan hyvää elämää maaseutukunnissa;
mistä hyvä elämä muodostuu, millaista on kes-
tävä hyvinvointi, entä miten kansalaiset näkevät
kuntien pito- ja vetovoimatekijät, ja miten se
kannattaa huomioida kuntien elinvoimatyössä.
Osallistavalla toimintatutkimuksella toteute-
tun tutkimuksen aineisto on kerätty kunnissa,
joissa kamppaillaan vähenevän ja ikääntyvän
väestön aiheuttamissa haasteissa. Tutkimuksen
tuloksissa tuli pitkälti esiin samoja kriteereitä
hyvälle elämälle kuin nuorten aikuisten hyvän
elämän kriteereissä: arjen sujuvuus, turvallisuu-
den tunne, riittävä toimeentulo, läheiset ihmis-
suhteet ja yhteys luontoon. Merkille pantavaa
oli myös se, että hyvä elämä ei ole riippuvainen
kunnan koosta.

Matti Muukkonen palaa artikkelinsa alussa
kevääseen 2020, jolloin Suomessa poikkeus-
olojen takia siirryttiin etätöihin. Siirtyminen oli
varsin laajaa ja tapahtui nopeasti. Artikkelissa
”Etätö ja kuntien järjestämisvastuu” koros-
tetaan, ettei etätöihin siirtymistä voida tehdä
selvittämättä vaikutuksia myös kunnan palvelu-
tuotantoon. Muukkonen huomauttaa artikkelis-
saan, että kyse ei ole pelkästään työnantajan ja
työntekijän välisestä suhteesta, vaan laajemmin
kokonaisuudesta, jossa on otettava huomioon
paitsi kuntatyönantajaviranomaisen velvollis-
uudet, myös etätöihin siirtymisen vaikutukset
kunnan järjestämiin ja tuottamiin palveluihin.

Entä millaisia mahdollisuuksia ja haastei-
ta etätö on tuonut mukanaan Heinolan kau-
pungissa? Siitä voimme lukea Keijo Houhalan
ja Hanna Hurmola-Remmin puheenvuorosta
”Etä- ja monipaikkaisen työskentelyn uudis-
tavat mahdollisuudet”. Puheenvuoro valottaa
seutukaupungin asiointipalveluiden ja digitali-
saation kehittämistä sekä hybrityön kiinnosta-
vuutta henkilöstön näkökulmasta. Pohdittavaa
riittää etenkin siinä, miten lunastaa palveluiden

arvolupaukset asiakkaille samalla, kun moni-
paikkaisesta työstä tehdään henkilöstöä hou-
kutteleva kilpailuetu. Nämä kaksi kirjoitus-
ta uudistuvan työn tematiikasta saavat jatkoa
vuoden 2023 ensimmäisessä numerossa, joka
on Focus Localiksen ”Etätöistä monipaikkai-
seen työskentelyyn” teemanumero.

Hyvän elämän kriteereissä toistuu vaati-
mus riittävästä toimeentulosta. Joakim Zitting
ja Sakari Kainulainen tarkastelevat katsauk-
sessaan ruoka-aputoimintaa pienissä kunnissa.
Säännöllisesti jaettu ruoka-apu on ollut saajil-
leen tärkeä arjessa selviytymisen mahdollista-
ja. Erinäisten syiden vuoksi jaettavaa on yhä
vähemmän, vaikka apua tarvitsevien määrä li-
säääntyy. Katsauksessa esitetään ruoka-apuoi-
mijoiden osallistumista ratkaisujen etsimiseen
yhdessä hyvinvointialueiden ja kuntatoimijoi-
den kanssa.

Yhteistyön voimaan luotetaan myös
Pohjanmaalla vihreän siirtymän tavoittelus-
sa. Maakuntaliiton asiantuntijoiden puheen-
vuorossa Mats Brandt, Johanna Dahl, Jerker
Johson ja Niklas Ulfvens korostavat alueel-
listen toimijoiden innovaatiokumppanuut-
ta edistysaskelissa kohti kestävän kehityksen
edelläkävijyyttä. Vuoropuhelun hengessä jul-
kaisemme tutkijan kommentin kirjoitukseen.
Kommenttipuheenvuorossaan Antti Mäenpää
korostaa kuntien ja maakuntien liittojen välistä
dialogia alueellisissa innovaatiokumppanuuk-
sissa. Seudun elinvoimaisuuden tavoittelu vaa-
tii myös ekogentrifikaatiosta puhumista, jolloin
ekologisten valintojen aikaansaamaa eriarvoi-
suutta tulee punnita strategioita laadittaessa ja
toteutettaessa.

Kiitämme kirjoittajia ja artikkelien vertais-
arvioijia arvokkaasta työstä tieteen ja kehityk-
sen hyväksi.

Kiitokset myös lukijoillemme kuluneesta vuo-
desta. Valoa ja toivon pilkahduksia vuoteen
2023!

Kirsi Lehto
Päätoimittaja